

STRUKTURA PONAŠANJA DJECE U OBITELJI

ANAMARIJA ŽIC-RALIĆ*

Primljeno: rujan, 2002.
Prihvaćeno: prosinac, 2002.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 376.4-053.2

Istraživanje ima za cilj utvrditi strukturu ponašanja djece u obitelji na osnovi samoprocjene djece i procjene njihovih roditelja. Polazi se od pretpostavke da će utvrđena struktura ponašanja u obitelji djece opće populacije biti značajno povezana s rezultatima djece usporenog kognitivnog razvoja i rezultatima njihovih roditelja na istom instrumentu. Na temelju razine povezanosti moći će se zaključiti jesu li ekstrahirani faktori primjereni za interpretaciju rezultata djece usporenog kognitivnog razvoja.

U svrhu izračunavanja faktorske strukture formiran je slučajni uzorak kojeg čini 778 djece opće populacije, oba spola, u dobi od 8 godina do 15 godina i 9 mjeseci, a za izračunavanje povezanosti utvrđenih faktora s rezultatima djece usporenog kognitivnog razvoja formiran je slučajni uzorak djece usporenog kognitivnog razvoja (N 161), oba spola, dobi od 7 do 16 godina.

Struktura ponašanja kod kuće ispitana je hrvatskom adaptacijom Skale procjene učenika: Dom i hrvatskom adaptacijom Skale procjene roditelja, koje su dio baterijskog instrumenta Behavior Rating Profile II, BRP-2 (Brown, Hammill, 1990).

Ekološki sustav obitelji, određen ovim instrumentom, opisuje aspekte interakcije roditelja i djeteta koji se odnose na stil roditeljstva, kvalitetu komunikacije, uvažavanje djetetove ličnosti, zadovoljenje emocionalnih i socijalnih potreba djeteta i postignuće u psihosocijalnom razvoju djeteta. Ekstrahirano je pet faktora samoprocjene djece i šest faktora procjene roditelja. Na osnovi izračunatih korelacija utvrđeno je da je svih 5 faktora samoprocjene djece, te 4 faktora procjene roditelja prikladno za interpretaciju rezultata djece usporenog kognitivnog razvoja.

Ključne riječi: ponašanje, obitelj, roditelj, dijete, interakcija, djeca usporenog kognitivnog razvoja

Uvod

Na ponašanje djeteta utječu mnogobrojni čimbenici. Poznato je da obitelj ima iznimno značajnu ulogu u formiranju osobina ličnosti, u socijalizaciji i u postizanju određenog stupnja socijalnog razvoja. Fromm (1984) ističe da je obitelj prvi, odlučujući činitelj u razvoju djeteta. Pritom, društveno okruženje utječe na emocionalne odnose unutar obitelji, njenu strukturu i odgojne ideale.

Zdrav razvoj dječje ličnosti odvija se u stabilnoj obitelji, bogatoj senzornim stimulacijama, intelektualno poticajnoj, emotivno toploj, s brojnim obiteljskim interakcijama u kojima do izražaja dolaze pozitivni stavovi. Nedovoljna briga za dijete ili nedostatak ljubavi glavni su uzroci zbog

kojih se kod djeteta razvijaju društveno nepoželjne osobine i oblici ponašanja kao što su agresivnost, povučenost ili pak pasivnost. Rot (1979) navodi da će djeca iz obitelji u kojima vlada atmosfera međusobnog povjerenja, ljubavi i prijateljstva, kako među roditeljima, tako i u njihovom odnosu prema djeci, vjerojatno u odrasloj dobi biti samostalne osobe, sigurne u sebe, s dobrim socijalnim kontaktima.

Uspješan obiteljski odgoj, razvoj dječje ličnosti te njegova socijalna integracija ovisi među ostalim i o ličnosti, socijalnoj zrelosti, kultiviranosti, duševnoj i osjećajnoj uravnoteženosti samih roditelja (Bergant 1974; prema Bašić, Koller-Trbović, Žizak, 1993). Procesom identifikacije dijete preuzima model ponašanja roditelja

* Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu